

Aby rozpocząć lekturę,
kliknij na taki przycisk ,
który da ci pełny dostęp do spisu treści książki.

Jeśli chcesz połączyć się z Portem Wydawniczym
LITERATURA.NET.PL
kliknij na logo poniżej.

JULIUSZ SŁOWACKI

**ODPOWIEDŹ NA
PSALMY PRZYSZŁOŚCI
SPIRYDIONOWI
PRAWDZICKIEMU**

Tower Press 2000

Copyright by Tower Press, Gdańsk 2000

Podług ciebie, mój szlachcicu,
Cnotą naszą znieść niewolę?
Ty przemieniasz ziemską dolę,
W żywot ducha na księżycu.
W pieśniach wołasz: „Czynu! Czynu!
Czynu!” Czynu naród czeka:
A ty -drżysz przed piersią gminu,
Drżysz, gdy błysnie Bóg z człowieka.
Drżysz, gdy kos cię ukraińskich
Długi, smętny, brzęk zaleci,
Drżysz, gdy w marzeń mgle zaświeci
Groźna, stara twarz Kilińskich.

Nie tak, nie tak, mój szlachetny!...
Bo czyn ludu - nie piosenka -
To nie w herbie z mieczem ręka,
To nie ród imieniem świetny;
To nie pieśni próżny twór,
To nie buntu próżna mara,
To nie chmurny lot Ikara,
Gdzie zasługą, upaść z chmur;
To nie na słońc, gwiazd granicy
Z kochankami mdlejąc latać,
Włosy splatać i rozplatać,
Tchnienie tracić w błyskawicy -
Ale twardo - ale jasno
Śród narodu swego stać;
Myślą bić - chorągwie rwać,
Świecić czynu tarczą własną;

W drogę - choćby niepowrotną,
Lecz ofiarną - naprzód twarzą!
Z piersią czystą - choć samotną,
Choć ją sztyletami rażą;
Z twarzą smętną - ale białą,
Chrystusową - choć zwiędniałą,
A ciągnącą lud do siebie
Niesłychanym Bożym czarem:
Takim Duchem i sztandarem
Być na ziemi - to być w niebie.

A ty Jasny jakiś Panie!
Bo cię nie znam, ale słyszę,
Słyszając twoje wierszowanie,
Że ktoś jak perłami pisze;
Że ktoś na kształt się proroka
Stawi ludziom - ale modny,
Jak historyk świata, chłodny,
Obejrząwszy glob z wysoka,
Swoje wiersze, gdyby cugi,
Wysłał na świat, równym kłusem,
I napelnił wóz Chrystusem,
Jak Owidiusz Faetonem;
I rozesłał swoje sługi
Swe kolory - cześć pokłonem.

Honor myślom! z których błyska
Nowy duch i forma nowa!
Bo są światu jak zjawiska,

Jak jutrzienka są różowa,
Jak ogniste meteory;
Stopom Ludu podesłane,
By gościńce Irydiane
Pielgrzymowi - a my od nich
Bierzem ogień i kolory
I gwiazd dolatujem wschodnich.

Taka była dawniej dana
Poetyczna karm' dla ludu -
Objawienie pełne cudu,
Mysł - jak mara niespodziana,
Z piersi naszej wychodziła
Na kształt gwiazdy, lub miesiąca,
Narodowi dźwiękiem miła,
Ludu Sen wspominająca;
Czasem słońce, w półobłoku
Oczom wychodziła, rosła,
Czasem lekka - na potoku,
W listku róży, Sylf bez wiosła;
Jakaś siła niewidzialna,
Przez poetę na świat lana;
Wolna - jako Anioł Pana,
Silna - jako skra zapalna.

Dziś co? - Każdy wieszcz z rozkazem,
Każdy patron - sam za sobą;
Nie z promieniem - lecz z wyrazem,
Nie duch-duchem - lecz osobą...

Kiedy gore świat cierpieniem,
Kiedy wzbiera czynu fala,
On się kładzie wstecz kamieniem,
Na ruch ludzki nie pozwala;
Chce zawrócić w stare łożo
Nowe fale - rzeki Boże -
Do zbolełych serc nie wnika,
Czynu ludu nie ma w dłoni;
Ale w uszy formą dzwoni,
Albo dzwoni - albo syka.
Jego dźwiękiem, jego mową,
Nie odetchnie pierś szeroka;
Nie pomyśli - jego głową,
Skier nie weźmie z jego oka:
Tylko z nędznej, starej płachty
Zamiast wieszczą - sztandar jego:
Krzyk: - „Na Boga *czzerwonego!*
Ty - kto jesteś? - Nie rżnij szlachty!”

Któż i gdzie zagroził nożem?
Któż i gdzie ci stanął sporem?
Możeś spotkał się z upiorem,
Z całym dawnym Zaporozem?
Możeś słyszał pochód głuchy,
Krzyki krwawe, krwi namiętne,
I księżyc nad krwią smętne
I sokoły w mgle jak duchy?
Może tobie zastąpiły
W poprzek twojej sennej stecki

Już nie duchy - lecz mogiły....

A ty zląkł się? syn szlachecki!

Może tylko, w noc pół jasną,

Jeden upiór nadlatywał,

Strzały sobie z ran wrywał

I mgły - krwią czerwienił jasną;

Hełm rozpałił w błyskawice,

Kurz podnosił purpurowy,

A zrąbane cztery głowy,

Niby perły zausznice,

Z twarzą nieznajomych plemion,

Głowy trupie - niósł u strzemion....

A ty zaraz - w ręku kord!

W kosach przed nim cała wieś!

Duch ten, krzyczysz, jest to Rzeź!

Duch ten - to czerwony Mord!...

Nie mord - nie rzeź. - To z girlandy,

Co leciała ponad Lida,

Jakiś Sługa dziewczki Wandy,

Jakiś złoty husarz z dzidą,

Jakiś krzyża kapłan świecki,

Z tęczy widzeń oderwany,

Znów poleciał na kurhany...

A ty zląkł się?! syn szlachecki!

Skądże w tobie taka trwoga?

I od ludu rów i przedział?

Prawdę mówisz? Nie, na Boga,

Wiem, żeś prawdy nie powiedział!
Tylko jakieś sny czerwone,
Zaludnione czartów gminem,
Twych firanek karmazynem
Jak krew jasne - jak sen płonę,
Pełne, mówię, mar szkaradnych,
Bez słońc - bez gwiazd - kwiatów żadnych,
Przestraszyły cię - żeś krzyknął:
„Stójmy tak! - na ojców koście!”
I twój Anioł, już w przyszłości
Zabłyśnięty - jak sen zniknął.

Jeszcze co? - ani zamachu....
Naród cały hasła czeka...
A krzyk pierwszy z ust człowieka
Był okropnym krzykiem strachu!...
Bo to sen, na końcu pieśni,
Że magnaty kiedyś staną
Z wielką tęczą chorągwianą,
Otrząśnięci z wieków pleśni,
Z wielką myślą, w sercu, w głowie,
Chatom - niby Aniołowie;
Że bunt święty rozplomienia,
Ze świat cały od nich zgore...
W tych magnatach serce chore,
Proch im sercem i proch rdzenia.

Kiedyś ze sto was tysięcy
Było szlachty z serc i z lica...

Dziś - jednogom znał szlachcica,
Kraj ich cały nie znał więcej...
Jeden tylko serca męką,
Zamiarami, choć nie skutkiem,
Wielkim - cichym - dumnym smutkiem,
Pełną niegdyś darów ręką,
Smętną - wziętą z nieszczęść, sławą
Był szlachcicem - i miał prawo...
Dziś - i ten nie został z wami,
Swej godności już nie trzyma....
Marą króla - zgnił z królami,
Dziś go nie ma - i was nie ma!

Bądź-że mi weselszej cery,
Bo cię żywym być przymuszę...
Wygnań z myśli Mary j usze,
Cezary i Robespieri.
Z komet, z meteorów cyfer
Czytaj przyszłość, wieszczu młody.
Nie bądź w przyszłą noc pogody
Jak ta gwiazda - psia - Lucyfer,
Gdy słoneczny wóz wyciąga,
Z morza wytknie łeb - po szyję,
I zła skrzy i w oczy bije,
I bezsennym się urąga;
Bo my z bezsennego łoża
Wzrok rzucamy gorączkowy,
A ty łyskasz - łyskiem noża,
Dziecko - lub zły duch - Jehowy.

Bo nam rodzisz buntu marę,
I w zrodzoną - rodzisz wiarę.

Ten, kto ojcu powie: *Rakka!*
Ten przeklęty... więc się bój!
Polski lud - to Ojciec twój -
Zeń, jak z cierniowego krzaka,
Gotów znowu Bóg wybuchnąć,
Z wichrów uwić płaszcz i lice,
I na ciebie - jak na świecę
Isć - i dalej pójść - i zdmuchnąć.

Więc się bój - bo nie ja grozę,
Marny człowiek i twój brat...
Ale jakiś straszny świat
I widzialne światła Boże,
Z mocą, z wichrem i z szelestem
Rzucające się na Lud -
Strachy - które mówią: *Cud!*
Ognie - które szepcą: - *Jestem!*

Więc się bój - bo *Duch* się wdziera,
Już podnosi góry, wieże.
„*Słaby*”, mówisz, „*rzeź wybiera*” -
A czy wiesz, co On wybierze?...
Może ludów zatracenie -
Może nam przyniesie w dłoni
Komet wichry i płomienie,
W których drży król - matka roni -

Działa, wozy, hufce, konie
Ogień pali - ziemia chłonie...
A nikt z ruin nie korzysta,
Jeno wszczynający ruch,
Wieczny Rewolucjonista,
Pod męką ciał - leżący *Duch*.

Duch - Światło - *Młodość*

Orla i żywa

Niebo porywa,

Z Boga moc czerpie...

Nad nią - na sierpnie

Z blasków księżycy,

Bogarodzica

W *zorzy* czerwonej,

Na wywróconej

Tęczy porannej;

A pod nią mgła

Z ognia i szkła,

W grze nieustannej

Bałwany wznosząca,

By znieść ją z miesiąca,

Z gwiazdami złotymi,

Postawić na ziemi,

Ogłosić królową

Piękność - z płomieniem w sercu - z gwiazdami nad głową.

Wyszła! wyszła z za obłoku,

Ludziom się pokaże.

I na żniwie i na toku
Ujrzą ją żniwiarze;
Cała w słońcach - cała w błyskach
Ludom się pokłoni,
Pastuszkowie przy ogniskach
Zaśpiewają o niej.
Ujrzą ją na łąkach trzody
I smętnie zaryczą,
Zadrzą drzewa - staną wody,
Sny z niej tęcz pożyczą.
Gwarząc zbiorą się Włodarze
Z kosami na roli...
Bo się w światłach, w snach pokaże
Człowiek dobrej woli.

A tu niżej
Kilka krzyży,
Płacz namiętnych;
Pierś uciszysz -
A usłyszysz
Jęki - smętnych.
Zebrzydowscy
I Zborowscy
W czerwonych deliach;
Sny - martwice,
I dziewice
W bladych kameliach.
Chór nadchodzi,
Zda się w łodzi

O brzeg trąca.
Nad smętnemi
Lampa ziemi,
Kąg miesiąca.
Zegar świata,
Ptak Piłata
Godzinę pieje.
Strach i nudność,
W grobach drżą koście,
Bez-duch - szaleje.
Duch uciska,
Mroczy i błyska,
Aż uzupełni
Wiek idący,
Bogiem błyszczący,
Jak miesiąc w pełni.

We łzach, Panie, ręce podnosimy do Ciebie,
Odpuść nam nasze winy!
Niech będzie Twoja wola i na ziemi i w Niebie,
Przez nas - czyn Twoje czyny.
Niechaj się Twoje Imię na wysokościach święci,
Niech się święci trzy razy!
Abyśmy już nie byli z ksiąg żywota wyjęci
Dla ran naszych i zmazy.
Wspomnij! cośmy cierpieli pod chłostą tych mocarzy,
A duchaśmy nie dali.
Nie poznaliby Ojce, naszych bolesnych twarzy,
Gdyby z grobowca wstali.

Gdyśmy cierpieli mocno, wołaliśmy do góry,
Jak gołębie: Nie ciśnij!
Duchy jak gołębice rozleciały się w chmury,
Zatrwóż! - niech wrócą - błysnij!
W tej błyskawicy, Panie, obaczym się z daleka,
Brat pozna swego brata;
I wstanie nieśmiertelność, jako Anioł, z człowieka
I staniem Ludem Świata!...

W takim Hymnie, wieszczu, stój!
Bo pieśń taka pójdzie górą
Nad podlejszych dusz naturą
Panująca - Boży strój,
Do którego Bóg nagina
Wszystkie wieku tego struny,
Złączy dźwięki i pioruny,
Świat, co kocha i przeklina;
I błękitom rzuci na tła
Przemienioną krwawość w światła.
Anioł się z Aniołem zetrze,
Chrystus wejdzie na ciało złamy;
I z Chrystusem się spotkamy,
A spotkania plac - powietrze.